

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Capvt III. Quorundam remediorum Ecclesiasticorum contra calumnias
hæreticorum defensio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

Parificen-
sem l. de
leg. fol.
44. &
Steph.
Durant. l.
de ritib.
Eccles. l. c.
11. Binsf.
iup.
GG.

vide D.
Aug. l. 2.
te cit.
Dei c. 22.
& l. 81. q. 9.
479 &
Chryf. ho-
mil. 8. in c.
4. ad Ro-
man.
A.

Obferuandum præterea, Non fem-
per Ecclesiastica illa remedia esse effi-
cacia, neque femper homines per ea
maleficijs liberari: duas vero huius rei
causas præcipuas videri, alteram pec-
catum maleficio læsi, vel medicinam
adhibentis; maxime si ea non vacet su-
perftitione, vel si modicam spem fidè-
que habeant; propter quæ indignos ef-
fectu se præstant: causam cenfeo alte-
ram, maius bonum ægri seu læsi, nam
afflictio & ægritudo solent à multis
peccatis homines abstrahere, aut præ-
terita peccata expiare, aut patienti me-
ritum adaugere, & spectantibus pati-
entiæ aliarumque virtutum specimen
præbere. Quid? quod & Gentiles intel-
lexerunt, præstabilius & felicius esse,
patienter aduersa tolerare, quam illæ-
sum nihil omnino aduersæ fortunæ
degustare?g

CAPVT III.

*Quorundam remediorum Ecclesia-
sticorum contra calumnias hæ-
reticorum de-
fensio.*

SOLEMNA semper insani-
unt; qui ex Ecclesiæ matris
gremio; ab eruditione & pie-
tate implumes pulli euola-
runt; quotiescunque vel rei tractatio,
vel male illos mens adigit de cæremoni-
is ritibusque Ecclesiæ Catholice dis-
ferere. Ferunt tamen inter eos furo-
ris & maledicentis palmam, qui Theo-
logiam vix, ac ne vix quidem, à limine
salutarunt; impudentes quidam medi-
ci, arrogantes grammatici, & litigiosi
leguleij, ablit Iurisconsultos vocem,
& sanctum augustumque nomen
rabulis prostituam; qui diuinæ sapien-

A
tiæ, cui vera iuris disciplina innitur,
tam sunt expertes, quam maledicentiæ
virulentæ periti, & superbia hæreticæ
turgidi.

B
Luminaria iuris duo, vnum sæcula-
ris, alterum Ecclesiastica iurispruden-
tiæ, sunt: hoc Soli, illud Lunæ non
abs resimile dixeris, iubar vnum fu-
dit radiatus apex Imperatorius, alte-
rum Pontificius Solem hunc è mundo
tollere conantur hi rabulæ, quia Pon-
tificum; qui B. Petro, in clauium, &
legislationis potestate, successere; fan-
ctiones ignibus traditas, ex hominum
memoriæ, & tribunalium subfellijs ex-
cutere obstinatè nituntur. Diuini
ergo ius ignorant quod non agnoscunt:
quare nec Iurisconsulti, sed leguleij
merentur audire. Vnus de hoc grege
caninam suam facundiam ante aliquot
annos, in rabiosi fori iurgijs venalem,
scriptis vno in capite fatis, *παραπρωτος*,
prodidit, sed & inscitiam suam & an-
tiquitatis omnis ignoracionem, quin
& cerebri læsi velaniam simul orbi pro-
palauit, Godelm. lib. 1. de Lanijis c. 6. à
num. 21.

C
Reprehendit primo Exorcismos Põ-
tificiorum; & dicit annumerandos
exorcistas Pontificios incantatoribus,
D
cur quæso? *primum, quia Aretius scribit,*
hos vt plurimum esse Magos. scribit Aretius? vah; quantæ fidei? quantæ nimi-
rum hostis Pontificiorum, hæreti-
cus Suingianus. idoneum testem, cui
credas iniurato, hoc cene est Iuriscon-
sultum esse, tales testes adducere? sed
video addi multos alios, & quos hono-
ris (credo) causa nominabat, Chemni-
tium, Lauaterum, Peucerum, Bodi-
num, & V Vierum. bene quod eiudem
farinæ. bene quod hæretici aperti cæ-
teri, vnus vel hæreticus, vel fidei nul-
lius statæ. intestabiles omnes; & vna

B.
Pro exor-
cismis.

linea

linea inducenda nomina, vno verbo reiiciendi: *inimico iurato contra hostem non creditur*. Addit probationem secundam, *vt incantatores diris euocationibus diabolos ab inferis euocant: ita exorcista malignos spiritus ex hominibus & animantibus certis precibus recitatis & usurpatis, ad diris que aliquibus caremonijs, characteribus, execrationibus, & saepe repetito DEI nomine, Maria, & Sanctorum eijcere conantur.*

Vide comparationem & ride, incantatores diris carminibus daemones ex inferis euocant: &c. imprimis falsum illud, Incantatores ex inferis daemones eliciuisse. aerij tantum fuere, & nondum in inferni malam mansionem compulsi, inde nullis patet exitus ad Magorum carmina. Soli Deo haec potestas eos emittendi competit. Sed ignosce hoc erratum Leguleio, & qui ex Chemnitio, Aretio & Lauathero lectis obiter, subito Theologus. Deinde non qui conatur pellere de corporibus daemonem idcirco Magus, quia conatur, Sed si magico ritu conatur. idcirco (inquiet) dixi id eos, conari certis precibus, characteribus, execrationibus, &c. de characteribus, quod ait mendacium est: Pontificij exorcistae ijs non vtuntur. de precibus, respondeo, illas quae in Pontificali Romano praescribuntur, Sanctas & pias esse, nihilque continere quod sapiat superstitionem: vel cedo, quid illud? *Execrationes*, diabolo ingeruntur non vt hosti conuicia tantum, quod magicum tamen non foret, sed ab vtentibus auctoritate, à Deo Apostolis & successoribus eorum concessa, in poenam criminis diaboli, & poenae illius à Deo inflatae commemoratione. quid hic magicum? Dei nomina repetuntur, quia Dei potentia his declaratur,

A eaque declaratio daemone admodum odiosa, Deo honorifica est. nam Dei virtute se exorcista daemonem expulsum sperat, & confitetur. quando tamen Beatae Virginis & Sanctorum nomina adiunguntur, (nec enim id frequenter fit) idcirco adiunguntur, vt sit quod daemonem mordeat: qui se ab his saepe victum, saepe triumphatum meminit, & tali nominatione vehementer cruciatur: praeterea, vt hi Sancti, & praesertim Dei para virgo Maria (quam contemptim caninum illud os Mariam, nude nominat) intercessionem suam energumini à Deo liberationem obtineant? Quis (ô caput insanum!) queat hoc incantationi ascribere? multi vestrum Sanctorum inuocationem, quam calumniose, tam inepte ac frigide, in hunc vsque diem impugnarunt: non eo tamen insaniam prouecti, vt Magiam in hac inuocatione vllam causerentur. Fatetur postea, in *Ecclesia primitiua peculiare donum fuisse, voce humana & potestate diuina de corporibus obsessorum exigere diabolum vel compescere, & hi (ait) dicebantur Exorcista, propterea quod manus vexatis à cacodamone imponebant, & solemnibus quibusdam imprecationibus & obtestationibus daemones eijcebant.*

D Igitur te ipso (mi homo) teste in Ecclesia primitiua *Exorcista*, fuerunt: qui quo nunc nostri eodem & nomine dicebantur, & eadem ex causa & eodem ritu ac munere fungebantur. Quid igitur in nostris culpas? an idem culpas in veteribus? illosne incantatores etiam facis? non opinor. Si non facis, cedo discrimen: cur nostri incantatores & non illi, qui quod nostri faciebant? si discrimen nullum ostendere potes: nonne mortalium ineptissimum te calumniatorem merito pronuncie-

Ooooo

nuncie-

nunciemus? Sed ecce discrimen. olim hoc in primitiua (inquit) Ecclesia fuit peculiare donum: cum autem hoc donum eijcendi daemona in Ecclesia defisset, *κακοζήλια*, illa ad supersticiosos exorcismos, & ad Magicas verius incantationes transiit, ut Chemnitius agit.

Pergit nobis Oraculum suum ex Chemnitij cortina depromere Nos Chemnitium cæteris, quibus eius libri refertisunt mendacijs, hoc imprimis illustre adiecitisse contendimus, nec simplex istud, sed in vno multiplex mendacium. Primo mentitur, cum ait, hoc donum eijcendi dæmones in Ecclesia defuisse: quando enim desijt, quod quotidie videmus per totam Europã, vbi Catholica viget, vigere: quod in vtramque se Indiam propagauit? Indicarum rerum Annales euoluere, ad templa Catholicorum per Italiam, Germaniam, Gallias, Hispaniam: frequentius nihil inuenies narrationibus verissimis eiectionum dæmoniorum. Desit hoc donum in Protestantium Synagogis, fateor: sed illæ partes Ecclesiæ esse, schismate nefario, deserunt. Secundo mentitur, *κακοζήλια*, vocans hanc obseruationem Catholicorum. Obtemperant illi diuinæ iussioni, & ritum ab Apostolis per manus acceptum retinent: sibi promissum sciunt: *In nomine meo daemona eijciet*. fidei, quam mordicus tuentur, hanc promissionem annexam fallere sciunt non posse. hac illi fiducia, & proximorum iuandorum caritate inducuntur ad suscipiendum cum dæmone certamen: hac freti, diuina eos iuuante gratia hostem occupatis sedibus etiamnum expellunt.

Tertio mentitur, cum ait ad supersticiosos exorcismos deflexisse & Magicas decantationes. Proferant exor-

A cismum aliquem supersticiosum, ex Cæremoni. Eccles. Roman. quod nominant.

Proferant, inquam, si possunt. non protulere, quia non potuere. In re tam graui, tam capitali, nudis assertionibus vtendum non fuit, non fuissent vti, nisi mentirentur. Ex Mengi libello video illos quiddam frustulatum intexuisse de Nominibus Deiparæ: quæ nomina illi sane, vereque tribuuntur: si pietas ac deuotio Mengi illa sibi cenit adijcienda cæteris: quibus Dei virtus dæmoni obijcitur, quaque ille iubetur egredi: quid magnopere culpandum, nisi illis qui Deiparam vilis mancipij loco habent, qui eius laudes, & præconia non ferunt? Sed nec nos omnes priuatos exorcismos à diuersis exorcistis, pro cuiusque deuotione cõpositos, defendimus: solum Ecclesiæ Catholicæ ritum, & publicæ Ecclesiæ auctoritate introductos exorcismos, tuemur: hos ab omni superstitione vacuos, & expertes incantationum afferimus: neque hoc certamen subire cõtra quemuis aduersariorum detrectamus. hinc in nos tela torqueant, si quæ inueniant: hoc ipsi scuto facile illa depellemus, ne latus hauriant. Probandi onus illis incumbat. nondum probauere.

D Nec probabunt. quid enim queunt idoneum mendacio proferre probando? Veritas mendacio nequit suffragari. molestia nos liberasset Godelmannus, si quid in Cæremonia exorcismi Magicum sit, attulisset. Non rursus paremur, nec singula persequenda forent: in exorcismo, *persona, res, verba, intentio*, reperitur. Personæ culpa nulla: non obfessi, cui licet ab Ecclesia remedium petere, quam nouit pharmocopeiam à Christo morbis spiritualibus institutam. non exorcistæ: nam insti-

tutus

avid. Thy
rum de
demonia.
pa. 3. c. 40

tutus hic ordo iam ab Apostolorum ferme temporibus, *vt doctum cap. præcedenti a.* non eorum ornatus. Nam stola cinguntur, eamque energumenis iniiciunt, qua meminere feliciter sic vsum Pontium Boneuallensem Abbatem *b:* sciunt hac dæmonē quasi ligari, & memorem fieri, eum esse Christi captiui, & à Christo subiugatum; super pelliceū induunt, quia hoc ordinis & officij eorum est signum: sicque significant se in pugnam non priuata temeritate, sed ab Ecclesia stipendiatos auctoratosque procedere. Rerum quæ adhibentur vitium nullum inuenias. si adfunt accensī cerei: testantur lucis aduentum expectari à vera luce Christo, & fugam potestatis tenebrarum: si flagella & alapa accedunt, moderatæ fit, non vt corpus obfessi lædatur, sed vt contumeliæ impatiens obfessor diffugiat. vsum hoc remedio, D. Gregorium, D. Hubertū, & alios feliciter, docuit: qui de his ritibus egregie Pet. Tyraus, cuius tantum nunc vestigijs insistimus. *c* Manum exorcizandis imponere, docuere Apostoli, & vir Apostolicus B. Martinus, cum Tetradij seruum Treuiris expulso dæmonio liberauit. Eucharistiam in hunc finem energumenis & ostendere, & sumendam præbere: quam efficax semper & frequens fuerit: legere potuistis capite præcedenti *d* nec opus repetere.

De verbis resæque expedita. Verba exorcismi (vt recte Thyraus) vel ad Deum diriguntur, vel ad Sanctos, vel ad dæmonem, si non sufficiens ista diuisio: ostendant quid desit: equidem nihil inuenio. Ad Deum dirigitur petitio, vt peccata remittat, vt misereatur obfessi, vt potentia sua dæmonem comprimat, vt exire compellat. Hoccine Magicum dicent? tollant igitur orationem omnem, vt ieiunia sultulere. Ne-

A gent fidem historiarum omnium: quibus efficacia orationis in dæmonum expulsionem contestata e, respuant Christi Domini auctoritatem, id in D. Lucæ Euangel. capite nono. asserentis. Ad Sanctos quæ diriguntur, diriguntur vt ad Dei familiares amicos, & cœlestis regis intimos Palatinos, gratia valentes, vt nobis impetrent, quod à Deo obtinere contendimus: petimus, vt ipsi intercedant. Eorum adiungimus interdum merita: non vt æqualia Christi meritis (per hæc enim illa efficacia sunt, & sine his illa nullius meriti forent penitus separata) nec enim vt meritum Christi deminuant: sed vt primum & præcipue Deus filij merita aspiciens, & oculos vltra porrigens ad ijs tincta imbutaque merita Sanctorum, fructum meritorum filij tam longe patentem, & per omnia membra corporis sui influentem considerans: citius moueatur, seque à nobis exorari patiatur. Sic ergo per Christi & famulorum Christi merita, interdum exorcista obsecrant. Nec ociosa est Sanctorum nominatio: quorum olim nomen dæmones non tulisse constat: ex ijs quæ de Beat. Antonij nomine Athanasius, & de Litaniarum recitatione alij tradidere *f*. Nihil ergo Magicum in his ad Sanctos verbis. Dæmonem exorcista alloquitur, increpando eum seuerè, & comminatorie, & per modum imperij, sicut habens auctoritatem à Deo: quo modo loquendi & eijciendi dæmonem Apostoli utebantur, secuti exemplum Christi: sic etiam solitos increpare dæmonia primitiua Ecclesiæ sanctos viros docet Beatus Cyprianus ad Demetrianum, *Admiratur à nobis & torquetur spiritalibus flagris, & verborum tormentis de obfessorum corporibus, eij. iuntur dæmones. & omnium optime Prudentius:*

e vide sup. sect. 3. remed. 5. & Thyra: sup. num. 649.

f vide sup. d. sect. 3. remed. 5.

In Apo-
theosi.

*Intonat antistes Domini, fuge cal-
lide serpens,
Exue te membris, & spiras solue
latentes.*

*Mancipium Christi fur corru-
ptissime vexas?*

*Desine. Christus adest, humani
corporis vltor:*

*Non licet vt spoliū rapias, cui
Christus inhaesit,*

*Pulsus abi, ventose liquor. Chri-
stus iubet. exi.*

Nec Christi Iesu nomen solum in-
culcatur, sed & alia Dei nomina, &
cuncta Christi miracula. idem Prud-
entius:

...torquetur Apollo.

*Nomine percussus Christi, nec
fulmina verbi*

*Ferre potest: agitant miserum tot
verbera lingua,*

*Quot laudata Dei resonant mi-
racula Christi.*

Addunt adiurationi (qua voce vsus
Cyprianus) dum exorcizant (sic et-
iam Tertullianus locutus (alia non-
nulla: petunt nomen dæmonis, quod
Christi faciunt exemplo (Marc. 3.) &
fieri solitum superius docui g. & si hoc
licet, cur etiam non liceat petere, vt fo-
cios indicent, vt sciamus cum quibus
configendum: petunt causam ingres-
sus: vt à similibus peccatis alii caueant,
& vitato vel expiato facilius eo san-
tur energumenus, signum egressio-
nis petunt, vt constet iam vere libera-
tum ægrum. Mendax quidem est dia-
bolus: sed exorcismi verum inuito ex-
torquent. Denique iubent illum in
certum locum proficisci, verbi gratia,

A infernum, quem ei Deus ab æterno
præparauit: vel desertum aliquod, vbi
nequeat hominibus nocere. Hunc illi
locum exorcista tantum definit, sub
spe diuinæ ratificationis: eiectionis
enim habemus promissionem, exilii
illius exempla quædam, non tamen
promissionem. Restat mens siue in-
tentio exorcistæ: illa Magica non est:
quia sperat & cupit dumtaxat, pro-
ficij sui ratione ac munere, diuina po-
testate sibi concessa & promissa, da-
monem in Dei nomine eicere, & suæ
confortem naturæ hominem ea mise-
ria eripere. Si ergo nec in mente, nec
in verbis, nec in rebus, nec in personis
Catholici exorcismi quidquam est vel
superstitiosum, vel incantatorium:
eant nunc Nouatores nostri, & toties
in hac lyra delirent.

C Pergamus ad impij hominis reli-
quas inaniloquentias. Ait, *Salem quo-
que exorcizant vt sit omnibus sumen-
tibus salus anima & corporu, & fuget
diabolum.*] Hic iterum nūgatur. Sa-
lem exorcizamus, & quidem formula
quæ exstat in Romano Missali, inde
petat qui volet. Exorcizare licet, vt
iam probauimus. Creaturis benedi-
cere licet, nam & Christus panis benedi-
dixit, & aquæ, & alijs creaturis primi
Christiani benedixerunt. Multa testi-
monia protulimus capite præcedente
h, & alia contexit Thyraeus noster i.
Addo nunc solum testimonium Beati
Dionysij Areopagita, qui in Baptismi
ritibus & olei benedicti (seu chrisma-
tis) & crucis signi, & benedictionis
seu sanctificationis aquæ simul memi-
nit, his verbis, vt Perionius vertit a.
Cum ei (baptizando) plane vestes mi-
nistri detraherent, tum sacerdote sa-
crum vnctionis oleum afferunt: ipse
cum inungendi ac perfundendi ter

g d. rem. 4

h. sect. 3.
c. med. 9.
id. par. 1.
cap. 45.
num. 65.a de Eccl.
hierar. ca.
de Sacra-
m. nro. 1.
lustratio-
nis.

expi-

exprimedo signum crucis in initium fecit, virumq; deinceps perfundendum toto corpore Sacerdotibus tradidit, ad Matrem adoptionis venit: eiusq; sacra appellatione, inuocationeq; sanctificationis aquis, cum ea trina vnguenti perfusione, &c. *Græcè clarior, & τελείως ἀπαμφοσάντων αὐτὸν τῷ λειτέρῳ, κομιζοσι μὲν δὲ ἰηρῆς τὸ τῆ χρίσεως ἄγιον ἔλαγον. ὁ δὲ ἱ χρίσεως διὰ τῆ σφραγίσαι τρις ἀπαρξάμενος, τὸ λοιπὸν τοῖς ἰηρῶσι τὸν ἀνδρῆ χρίσαι πανσῆως παραδούς αὐτὸς ἐπι τῶν μητέρων τῆς ὑποδείπιας ἔρχεται. & τὸ ταύτης ὕδαρ τῆς ἰηρῆς ἐπιπέσει καταγέστας, & τρισὶ ἑὼ παναγέσας μύρον σαυροσδέτι χύσει, &c.* In formulis autem quid reprehendi merito potest. En illas bona fide. *Sali hac est, immensam clementiam tuam, Omnipotens a terne Deus, humiliter imploramus, vt hanc creaturam saluam, quam in vsum generis humani tribuisti, benedicere & sanctificare digneris, vt sit omnibus sumentibus sanitas anima & corporis. & quidquid ex eo tactum vel aspersum fuerit, careat omni immunditia, omnique impugnatione spirituali nequitia, per Dominum nostrum Iesum, &c.* Ecce totam quam fraudulenter truncatam exhibuit aduersarius: neque in ea dicitur, vt fuger Diabolum, quod ille fingit: nec mens illa nobis ea dicentibus, credere saltem efficientem fore causam effectuum illorum, sed illo sale vrentibus, oramus, vt per Iesu merita Deus petita largiatur. Eadem mens formularum sequentium, *Aqua, huiusmodi, Deus, qui ad salutem humani generis maxima quæq; sacramenta in aquarum substantia condidisti: adesto propitius inuocationibus nostris, & huic elementi, multi modis purificationibus preparato, virtutem tuam benedictionis infunde: vt reatura tua mysterijs tuis seruans, ad abigendos demones morbosq; pellendos diuinæ gratiæ sumat effectum*

A *&c.* Vbi hic illud, quod crepant aduersarij, *aqua benedicta deleat tibi tua delicta?* Vides effectum non tribui efficacitati aquæ, sed diuinæ gratiæ, quam sibi concedi postulat, qui aquam sumit; vt illi Ecclesia gratiam diuinam orauit.

B Herbas quoque benedicimus, & ramos palmarum; & cum benedicimus rogamus, vt quicumque ex eis acceperint, accipiant sibi ad protectionem mentis & corporis, &c. Mentitur autem Leguleius dum scribit, hæc verba: *Herbis quoque à se exorcizatis certa & concepta verborum forma has vires affingunt, quod omnes qui vruntur, ex eis benedicantur & sanctificentur, & sit eis sanitas anima & corporis.* Et omnibus hominibus pecoribusq; qui ex eis gustauerint, omnem putredinem & omne phantasma diaboli, & omnem morbum, pestilentiam, & dolorem expellant.]

C In his verbis primum mendacium est, nos herbas exorcizare: tantum enim illas benedicimus, quod quantum discrepet ab exorcizatione, vel pueri norunt: alterum est, quod nos has vires ipsis herbis sic benedictis tribuimus: hoc falsum est. nam tribuimus ipsi Deo per illas herbas, vt per morale instrumentum, sanitatem & alia illa reliqua operanti. Tertium est, quod his putemus homines iustificationem consequi. Nihil enim tale vnquam Ecclesia Catholica somniauit; non modo non dixit, vnde colligatur eam iustificationem alteri rei, quam quibusdam Sacramentis tribuere; vel vt putarit hæc esse sacramenta. Sed pergit mentiri & maledicere; *De agno Dei ex cera & lana confecto, atque à se confecrato asserunt, peccatum frangit, vt Christi sanguis & angit.*] ô impudentem infa-

De herbarum & palmarum benedict.

De agni cerei bened.

Fol. 117. dit. Moteliana.

Exponit Pachym. τῶν κομιζοσιν ἀμφοσάντων ne de Deo para didi putes: fic etiam Maximus fol. 75.

Pro aquæ benedict.

lect. 9
med. 9
d. par. 3
p. 45.
um. 62

de Eccl
ierar ca
le Sacra
m. no
ustrato
is,

nam? Tunè vnquam agnum Dei vidisti, qui ex lana confectum putas? si non vidisti, vbi legisti? si nec legisti; vel finxisti, vel audiisti, ex audito solo narrare talia, leuis est cordis, & nimis creduli. fingere, dignum heretico, dignum filio diaboli; qui mendax ab initio, & in veritate non perstitit. discere materiam, constat cerâ virginea, chrismatum balsamo, & aquâ benedictâ. Benedicit non quilibet, sed solus Romanus Pontifex; forma hac vtitur, inter alia (longum enim foret ritum totum ascribere) *Quasumus Domine, hos agnos, quos de cera virginea in tuum honorem formauimus, sacra & perenni vnda, balsamoque sacri chrismatu persufos, benedicere, sanctificare, & consecrare digneris. quatenus à te benedicti: virtutem accipiant, contra omnia diabolica tentamenta, & omnes portantes tuti esse possint, inter aduersa & prospera: vt tua consolatione accepta nullum periculum timeant, nullamque formident umbram, nulla saucia diaboli aut versutia humana illi noceat, sed fortitudine tua virtutis roborati, tua consolatione gloriantur, qui verè paracletus diceris, &c.* En materiam, en finem & formæ preces, en cui tribuatur efficacia. Quid in his carpi dignum aut culpari? quid non pium & sanctum? petitur, vt Deus benedicat, sanctificet, consecret ipsos Agnos; dicitur fieri ad Dei gloriam: petitur vt consolatione suâ Deus propitius sit hos agnos gestantibus. Vbi hic audis comparationem sanguinis CHRISTI, & agni huius? vbi hic tribuitur agno peccati fractio. Apage calumniator cum tuo verificatore: si quis Catholicorum, auctor versicolorum talium, cur non reliqua adscripsisti: sano ille sensu, suspicor, aliquid addebat, quod fuliginem calumniæ tuæ detergebat.

A Sed quisquis auctor illius versiculi; id nostra parum refert; qui non quid fingit priuati, sed quid Ecclesia Romana sentiat, solliciti sumus. Sequitur apud rabulam; *De balsamo & oleo, dicitur exorcizo te (audis verba Magorum.)* Siste Lector ad hanc parenthesim. cenfet homo scilicet eruditus; Magicum esse verbum, *exorcizo te*. At ille ipse (ui immemor, ex ipso met Vlpiano patulo ante rectum docuerat, b Christianos olim vocatos exorcistas. Vnde quæso, si non ab exorcizando, siue adiurando (nam nihil aliud exorcizare, quam adiurare, vt patet ex collatione textûs Græci Euangeliorum cum Latino) si ergo exorcizo est verbum Magorum: certè qui exorcizant, Magi: certè veteres illi Christiani, Magi fuere, certè Apostoli Magi fuerunt, qui exorcizarunt. nam eos imitati Iudæi illi fuere, qui verbo vsi, quod dicentes Apostolos audierant, dixerunt; *Adiuuro vos per Iesum, quem Paulus predicat.* c Non vsus fuit adiuratione Christus, sed nudâ increpatione, quia, per quem adiuraret, maiorem non habebat. Exorcismos Ecclesiæ agnoscunt, Cœlesti primus, Cyrillus, Chrysostomus, Augustinus, Cyprian. & alij Patres: d sed omnium antiquiss. horum D. Iustinus Martyr, in Apolog. *Adiurati* (inquit) *dæmones nobis parent.* Verum dicat aliquis, dixit ideo esse Magicum verbum. quia additur; *Exorcizo te, creatura, olei per Deum patrem, &c.* vt fias omnibus, qui ex te vngendi sunt in adoptionem filiorum DEI per Spiritum sanctum.] Item: vt per hanc vnctionem olei sacrati accipiat vnctus plenam remissionem peccatorum, & sit ad refectiorem mentis & corporis, ad euacuandos omnes dolores, omnes infirmitates, omnemque ægritudinē men-

tis &

De balsami & oleo benedicti.

b num. 1.

c Acto. 19.

d Cyrillus Catech. 2. Chryl. homil. de Adâ & Eua Aug. 1. de symb. Cypri. ad Demetr. Rab. Marcus, Alcuus, Serabus & alii de ritibus. Eccl. Cælest. 1. ep. 1. ad Gal. Lactant. 1. 2. c. 16.

tis & corporis.] Sed esto nihil hic im-
mutent, sit sane formula solemnis,
quid reprehensione dignum? Exorci-
zatur inanima creatura verbis, sed de
redæmon expellitur vel arcetur: ille
se adiurari sentit. notæ huiusmodi lo-
cutiones sacræ Scripturæ, Iubetur cœ-
lum audire, idem terræ præcipitur, iu-
bentur elementa, & creaturæ inanimæ
omnes, etiam imperfectiores meteoro-
logiæ, benedicere Deo, & laudare
creatorem. *Adiuratur per Deum Patrem
Omnipotentem, &c. hocine displicet
an malles adiurari per idolum tuum
Hæbientis? petitur adoptio filiorum
Dei.*

Nonne licet petere, cuius facta nobis
potestas, ut filij Dei nominemur & fi-
mus? non tribuitur hæc vis egeno ele-
mento, quod ut signum adhibetur:
non tamen ut signum nudum, sed ut
verbi accessione ex opere operato effi-
cax Sacramentum. Semper nobis hæc
repetenda, quia non desinunt veterem
suam in limo ranæ quærelam concine-
re. Vim vero hanc & peccata remitten-
di, & quæ minora adijciuntur, ut bap-
tismi sacramento collatam doceam,
nolite hic expectare: seu quia maioris
hoc operæ, seu quia iam ab infinitis, &
inter ceteros nostris hominibus Bel-
larmino, Soarezio & Valentia præstitum.
Damnet aduersarius Originem:
qui *amputari ab hominibus peccata*, dixit,
*cum in baptismo donatur remissio peccato-
rum*: damnet Tertullianum, qui dicere
non veritus, *Caro abluitur, ut anima ema-
culetur: caro vngitur, ut & anima consecre-
tur: caro signatur, ut & anima muniatur:
caro manuum impositione adumbratur, ut
& anima spiritu illuminetur.*] damnet
Cyprianum, nam scribit hæc verba; in
aqua baptismo percipitur peccatorum re-

A *missio: in baptismo sanguine corona datur
virtutum.*] damnet Basilium, cui bap-
tismus est peccati mors, regni cælestis concilia-
tio, adoptionis gratia. damnet Ecclesiam
Græcam Latinamque, cui semper
hic sensus, cuius hæc semper fi-
des a.

B Verum aliud adiungit reprehensio-
nis caput. *Oleo, inquit, infirmorum, vngun-
tur membra humana, quæ sunt organa sen-
suum exteriorum, ut per istam vñctionem
expietur, quidquid homo istis membris &
sensibus vnquam deliquit. Has vires creatu-
ra ista non habent ex naturali creatione,
neque diuina ordinatione, aut verbi Dei in-
stitutione: ideoque meræ, verè diabolica, im-
pia, & blasphema Magia, ut rectè scripsit
Iacobus Heerbrandus, primarius Academia
Tubingensis Theologus. De hac consecratione
Papistica ita scribunt Augustinus Lerchemer
in suo Germanico tractatu, & Doctor Iaco-
bus Andrea in suis Esingensibus concioni-
bus, &c.]*

C Nam verba subdit Germanica vtri-
usque; ne esset, quod eruditi, linguæ il-
lius ignari possent, reprehendere. Ne quid
autem præclari in verbis illis inclusum
putent Lectores: Lerchemer benedi-
ctiones omnes, de quibus iam egimus,
ab usum Diuini verbi, agyrtarum & fi-
miarum opus vocat: Schmidelinus au-
tem Confirmationis Sacramentum
merum diaboli opus appellat; nec ali-
ter probat, quam ex ipsa christi-
matis consecrandi formula: & ex crucis sig-
naculo, quod Sacerdos adhibet; & ex
exorcismo, quem adiungit. Sed, cum
nec exorcismus diaboli opus sit, sed
Dei; nec crucis signaculū diaboli opus
sit, sed Ecclesiæ, ab Apostolis recepta
institutio sacratissima: nec in formu-
la quidquam, nisi sanctum & pium,
& sacris litteris consentaneum, con-
tineatur: rectè sequitur, maledicum,
& blasphemum scurræ, & diaboli

E.
a Chryf.
hom. 40.
in 1, ad
Cor. Amb
in 1, ad
Cor. c. 6.
Aug. l. 1.
de nupt.
& concup
C6c. Val.
3. cano 5.
Later. sub
Innoc. 3.
can. 1. Flo
rentin.
sub Euge
nio 4. in
forma Sa
cramento
Trid. sess.
7. c. 1.
De chris-
mate & o
leo infir-
morum.

per os

Orig. ho-
mil. 4. in
Cant.
Tertul. l.
de refurr.
carnis.
Cyp. l. 4.
epi. 7. Ba-
sil. ser. ex
hort. 4. ad
baptismū

per os eius loquentis tubam fuisse hūc Doctorem Tubingicum Iacobum Andree: cumque benedictiones creaturarum non in circulis, & agyrtarum aut histrionum scenis natae, sed semper in vsu Catholicae Ecclesiae fuerint: sequitur Satyri personam, & comicum histrionem agere suis maledictis Lercherum; vereque diabolicam, merè nugatoriam, impiam, & blasphemam censuram esse Primarij illius Theologi Tubingensis. probatum id prius: sed addam nunc quaedam, vt horum inscitia fiat manifestior. De benedictionibus rerū variarum testis est omnis antiquitas. Species fructuum, quas non licet super altare offerre, à sacerdotibus domi benedici, & benedicta à populis sumi, statuit Eutychnus Papa, epist. ad Ioann. & Episcopos Bithica; & Concil. Moguntin. 4. c. 39. Aquæ benedictionem statuit Matthæus Apostolus, apud Clementem I. lib. 8. constit. A. post. c. 31. & eum secutus Alex. I. epistol. 1. ad omnes fideles, habes in c. aquam de consecrat. distim. 2. & amplexi sunt Chrysost. in Ioan. homil. 24. & 25. & in P. Alm. 23. ad illud, super aquas refectiois, Ambros. lib. 1. de Sacrament. cap. 5. Varadatus, epist. ad Leonem I. habes in Synodi Calcedonens. act. 16. Chrismatis consiciendi & benedicendi rationem præscribere nobis Apostoli, apud D. Clementem lib. 7. Constit. Apostol. c. 42. lib. 8. ca. 35. D. Dionysium Areopagit. de Eccles. hierar. part. 2. cap. 2. D. Iustinum siue alium ad Ort. hodox. q. 14. Cyprianum orat. de vinctioe chrismat, Cyrillum Hierosolym. Carech. 3. & cæteros omnes. Panis benedictionem & Salis, etsi iam probauimus, accedat tamen auctoritas D. Hieronymi de S. Hilarione, à quo benedictum panem omnes sumebant; & Nannetensis Concil. Canon. 9. vbi & formam habes, tanto perere displicentem hæreticis; Domine

De variis
cum rerū
benedict.

A sancte Pater omnipotens aeternae Deus, benedicere digneris hunc panem tua sancta benedictione, vt sit omnibus salus mentis & corporis, atque contra omnes morbos, & vniuersas inimicorum insidias tutamentum. Per Dominum nostrum, Iesum Christum, panem vita, qui de caelo descendit, &c.

E Eadem ratio rerum cæterarum, si vnā licet, cæteras licet eodem ritu. Sic cenet Ecclesia Catholica, sic concilia sanciuere, sic Ecclesiae lumina docuere, reclamant Heerbrandus, Schmidelin. Lerchemerus. qui, quibus? terræ tubera, cæli stellis, apocalyptricæ locustæ illis Ezechielis animantibus, suos sequatur hos de puteo abyssi duces, Godelmannus; nos cum Euangelicis Magis Stellam sequamur cynosuram, quæ nos ad Mariam, quæ nos ad Iesum perducit tramite in offenso. Illi benedictionem spernunt, & implentur maledictione: ideo maledicti os eorum plenum est, ideo in cælum os suum eleuarunt, & blasphemias ore sacrilego, quas adscriptimus eorum verbis, eructarunt.

D Vires has res naturā sua non habent; sed habent diuina institutione, nam, qui sacramenta instituit Christus, sacramentis vim largiri dignatus fuit: sacramentalibus verò, quæ ab Apostolica traditione recepimus, etiam moralis vis à Deo tribuitur, quam Ecclesia CHRISTI sponsa precibus suis obtinet, in membrorum suorum vtilitatem. Cæremoniarum instituendarum & curam, & potestatem Christus Ecclesiae reliquit, cum mysteriorum Dei dispensationem Apostolis reliquit, ideo enim Apostolus se ministrum Christi & dispensatorem mysteriorum Dei dicit. Ecclesia autem eas instituit, quæ & honestati, & cultui

F.

1. Cor. 14.
vide Concil.
cil. Tub.
sess. 7. c. 14.

Diuino 13.

Diuino sunt accommodatissimæ: quare dubium esse nequit, quin ex se aptæ sint, & idoneæ ad meritum, & vt gratiam Dei mereantur, ad quam poscendam adhibentur. Vnde & illud fatendum. spiritualem aliquem eorum esse effectum: non quidem vt habitualem gratiam, ex opere operato tribuant (quod Sacramentorum proprium) nec etiam, vt vim ex opere operato habeant, ad excitandum in nobis aliquè bonum gratiæ motum: sed quando resistit ab Ecclesia benedictæ in ipsa benedictione specialiter ad hunc motum excitandum sunt ordinatæ, per Ecclesiæ orationem: tunc per modum impetrationis, ijs adhibitis, specialiter à Deo aliquando talis effectus tribuitur. dixi, *aliquando*, quia non est infallibilis hic effectus, vt pote nulla promissione firmatus, nisi ea quæ orationi adiuncta: *Quicquid petieritis, accipietis, &c.* Peccata quoque mortalia remittendi vim non habent vllam: quia hæc sine infusione gratiæ non remittuntur: Venialia vero dimittendi vim, si ad hoc specialiter ab Ecclesia fuerint instituta, per modum eundem impetrationis habent. potest enim sic orando Ecclesia bonum motum animi impetrare, per quem hominis veniale peccatum deletur. Expellendi vero dæmones potestas, harum cærimoniarum & sacramentalium ad hoc ab Ecclesia institutorum, non est posita in physica siue naturaliefficientia: sed morali dumtaxat: eo quod dæmon percipiat signa, & verba humana, & ijs obedire cogatur: tum quia hoc à Deo impetrat oratio Ecclesiæ, & sic exorcista hoc per modum impetrationis à Deo consequitur: tum quia Ecclesiæ data fuit à Christo specialis potestas dæmonibus imperandi: tum quia dæ-

A mon virtutem Christi, vel inuitus agnoscat & credat, & meminerit se victum, & superatum crucis trophæo: fit quasi naturaliter, vt non ferat aspectum crucis, vel mentionem victoriæ Christi, & cladis suæ: ideoque ad hæc timeat ac tremat, ac fugere malit, quam hæc videre & audire. Cæteri effectus, nempe sanitas corporis, & fructuum, temporaliumque bonorum conseruationes, & huiusmodi, per modum dumtaxat impetrationis directe & per se obtinentur: per accidens tamen, & per modum remotiōnis obstaculorum obtinentur, coercita dæmonis potestate: vt solet contingere in exorcismis insectorum noxiorum, & tempestatū, vt post VValdens. & alios copiose & erudite docuit Franc. Suares, in 3. part. quæst. 65. art. 4. disp. 15. quæ est de sacramentalibus. Hæc de effectu sufficiant: quæ necesse fuit addere, vt aduersarij mentiri desinant: *nos tribuere vim per se diuinam his cæimonijs.* Impudens vero mendacium est: *nos vngere, vt expietur per illam vnctionem membrorum quicquid illis membris deliquit.*] Dicimus tantum per modum orationis & precis, ex formula in sacrosanctæ vniuersali Florentina Synodo præscripta: *per istam vnctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quicquid deliquisti per visum, &c.*] & quoad membra quædam & non alia inungenda, idem illic à Latinis Græcisque Patribus quicquid agimus, & Nouantes reprehendunt, aperte seruandum definitur, & ratio singulorum additur. Lege, si lubet. Non dicimus per vnctionem peccata remitti, vt est vnctio: sed vt est Sacramentum, gratiam conferre, peccata remittere, & infirmos alleuiare: dicimus à

G
In fin. C6
cil. in for
mula Sa-
cramento-
rum data
Armenis.

H

Innoc. 1
in c. illud
superfluū
dist. 95. D.
Clemēs. d
li. 7. c. 42.
& seq. Be-
dāin. epi.
Iacob. c. 1
Cōc. Ca-
bylon 2.
canon. 48
Senonēse
ā. 10. Au-
gustan.
anō. 20.
Mogunti-
um 4. ca.
10. 34. co-
loniēse 3.
par. 7. ca.
48. & 50.
Prident.
scil. 14.
Rabanus
li. 2. de
litt. cler.
cap 55.

lib. 4.
epist. 7.

Christo Domino institutum, & à Bea-
Iacobo Apostolo promulgatum. Et
cum illi præceperint, infirmum vngi,
nec nisi in membris vngi queat, dici-
mus ineptos hæreticos, quod vel no-
lint in membris vngi, vel alia membra
magis vnctioni idonea existiment.
Postquam sic Godelm. miser in ritus
nostros debacchatus fuit, vnum ex Hi-
storia depromit argumentum. In prisca
(inquit) Ecclesia Damoniaci in cœtum ad-
ducebantur, & populus totus orabat Deum,
vt apud Chrysostomum & Clementem le-
gimus. Augustinus quoque libro vigesimo se-
cundo de Ciuitat. Des & Sozomenus libro
sexto capite vigesimo octauo scribunt, nihil
aliud Damonibus pellendū olim fuisse vsur-
patum, quam præces coram Deo.] Vi-
deamus quam hæc vera bene, quod
ad Clementem & Chrysostomum re-
legamur, fatemur in Ecclesiam addu-
ci, vel potius extra Ecclesiam prin-
cipio in medium ante fores Ecclesiæ
produci, Energumenos consueuisse,
& populum pro ijs orare solitum, quid-
tum & an igitur Sacerdotis nullum in
hac re officium, nisi quod populi? an
non tum quoque exorcistæ? si exor-
cistæ, erat & exorcismus. Exorcis-
tas salutat Ignatius Martyr? epistol.
ad Antiochenf. ἀσπάζομαι ἐπιστάκω-
ν ἀναγνώστῃς, ψάλτῃς, πυλοποιῶν τοῦ σκο-
πιῶντος, ἐπορευτῆς, ἀμολογητῆς. Saluto
Subdiaconos, Lectores, cantores, ostia-
rios, laborantes, exorcistas, confesso-
res.] Quomodo exorcistarum memi-
nit ipse D. Clemens, libro octauo constit.
capite vigesimo sexto. vbi quod negat eos
ordinatione fieri: id negat, quia de illis
tantum loquebatur, qui per Spiritus
Sancti gratiam se exorcizandi donum
consecutos miraculis comprobabant.
Quomodo Cyprianus b scribit, per ex-
orcistas voce humana & potestate diuina

A demonem flagellari, vri torqueri? Quo-
modo scribit Cyrill. Hierosolymitan.
in pres. Cat. exorcistas, per 8. San-
ctum demones effugare? Quomodo Opta-
tus Mileuitan. libro quarto. asserit, per
exorcismum Spiritus immundos depelli &
in desertum fugari? Quomodo de exor-
cistis idem affirmat tot locis Augusti-
nus? Quomodo ipse Chrysostomus
(quem aduersarius obrudit) exorcismus
(inquit) & exsufflationibus clericorum ab
eis immundus abigitur? Mendacium ve-
ro est, quod dicit Augustinum & Sozo-
menum scribere, nihil aliud præter or-
ationem fuisse vsurpatum. Nam di-
serte, libro illo vigesimo secundo capite octa-
uo. D August. narrat demonum vim
maleficam ex Helperi domo non sola or-
atione, sed & missæ lectione, & aquæ
benedictæ asperione, & reliquiarum
Sancti pulueris adhibitione pulsam, ad-
dit secundo, alium adolescentem ad-
motum reliquijs DD. Protasij & Ger-
uasij liberatum, tertio narrat Hippo-
nensem virginem cum oleo, cui sa-
cerdos lacrymas suas instillarat, se per-
unxisset, mox à dæmonio fuisse sana-
tam. Et audit miser Augustinum no-
bis objicere? Audet confingere hu-
iusmodi, quæ tam clara luce mendacij
plena deprehendantur? Sozomenum
quoque vel non legit, vel non intelle-
xit. asserit ille libro sexto capite vigesimo
primo. non pullum Macariorum oratio-
ne dæmonem, sed sola increpatione vr
(inquit) Macarij dæmonium increpau-
rant puella ad sanam mentem redijt, ἑπι-
μαρτυροῦνθ' ἡ, &c. Et quamuis me-
minisset solius orationis Hermias, non
tamen inde sequeretur, alias non soli-
tos vri alijs remedijs. Vide quæ fufe
narrauimus. & de Macario, & de a-
lijs, præced. cap. section. 3. Vnum restat
Godelmanni non in nos: sed in ipsum

lib. 2. de
Nupt. &
concup. c.
8. & 19.
d hom. 2.
Adam &
Eua.

Christum Dominum telum : nempe, ἀπρόκλητος, ut ipse vocat, crimen: quod explicat paulo ante n. 26. his verbis: *Ad hac prolatione horum quinque verborum, hoc est enim corpus meum, cum halitu facta, sed panis substantiam mutare, corpus Christi de caelo detrahere, & in hoc illum conuertere plane magice sibi, & alijs persuadent.* Iō linguam eradican- dam stirpitus: os impurum & blasphemias euomens assidue! ergo Christus Dominus Magus? qui asseruit eum quem manu tenuerat panem, corpus esse suum. Si caro erat, panis non erat. Si panis erat, Christi dictum verum non erat. Sed panis inquit, remanet cum carne. Impanationem vestram insinuas, o artocrearie: vel sane Christum velut dolio aut marsupio includis: dignus hoc nomine qui insutus culleo vel dolio in profluentem conijciaris. Refutarunt hoc commentum, nostri Theologi, quotquot fuere. Nec nobis nunc vacat de *Transsubstantiatione* agere: nec huius loci disputatio est. Videamus ergo quid hic magicum, non illorum verborum quinque prolatio, quæ & Christus protulit, in vltima cana: & D. Petrus, & D. Iacobus, & Diuus Andræas, in suas Liturgias seu missas retulerunt: & tota semper Ecclesia fuit amplexa. Non afflatus, cui nos vim nullam tribuimus, nec etiam alium necessarium putamus, quæ qui in verbis proferendis necessarius, si loqui sine halitu ex inspiratione possemus, halitu opus non foret: si crederemus halitu species panis contingi debere, superstitioni essemus si inhalationi illi vim transubstantiationis tribueremus, stulti excerebratique merito audiremus, nihil autem tale Catholici credimus. quare mentitur more suo Leguleius. mentitur etiam cum ait no-

A bis & alijs persuadere, quod corpus Christi de caelo detrahamus. Nam censemus, etiam sine vilo Christi, Domini motu locali, hanc transubstantiationem fieri posse. si potest per motum localem, cur non potest sine motu locali, ille qui est omnipotens? nam potest per se, quicquid per causam secundam potest. motus autem localis tantum foret causa extrinseca præsentia Christi: nihil autem illi intrinsecum est ve essentialiale. Non est etiam Magicum, putare panem in corpus Christi conuerti: immo est fidei articulus, ab initio Ecclesiæ semper retentus. dixit Christus, docuere Apostoli, & omnes quotquot per hæresim ab Ecclesia non defecere. sub anathemate hoc credendum statuitur in Concilijs Romanis tribus, duobus contra Berengarium, & 3. maximo sub Innocent. 3. item Turonensi contra Berengar. item in Constantiensi contra VViclephum, in Florentini decreto vniuersionis, in Tridentini sess. 13. cano. 2. Patres commemorare longum foret, omnes ad vnum pro nobis sunt: omnes veram Christi carnem in Eucharistia crediderunt, omnes adorarunt. D. Iacobus in Missa sua, rogat *ut Spiritus sanctus faciat hunc panem corpus Christi, &c.* quod etiam in Liturgijs D. D. Basilij & Chrylsto. habetur. D. Ignatius Epist. ad Roman. ἀσλον τῶ θεῶ βῆλα, ἀσλον δουρανιον, ἀσλον ζῆης, ὁ ἐστὶ σὰρξ τῶ χριστοῦ, quid apertius: sed & D. Dionys. Areopagita a hunc panem viuificum dicit habere vim maximam perficiendæ Sanctitatis, τῆς ἱεροσολεσιτικῆς εὐχαριστίας. vocat sacratissimam Eucharistiam ἱεροσολεσιτικῆς εὐχαριστίας. addit ὁ Christi Demini sententia iudicatum hoc Sacramentorum Sacramentum, siue mysteriorum mysterium, hoc est augustissimū & præci-

ca. 3. Eccl. hier.

ca. 2. de eccl. hier.

K

Negant
Bezaio N
T. Schali
& quidā
alii de
hoc gene
re.

c Illyric.
& Scha F.

puum. ἃ γὰρ ἐστὶ τὸ ἡ κλειδὸν ἡμῶν κα-
θηγέμονα, λελέων λελέων, accumulatur præ-
terea similes laudes multas & magni-
ficas Diu. Pauli discipulo dignissimas.
Hunc Galliarum Apostolum, cur Gal-
lici Calvinistæ non audiunt: video,
quod nequeant eludere testis aucto-
ritatem, eo illos confugere, ut negent
esse libri auctorem. Sed quod id negant
auctorem? nullo quod sciam vetustiore.
Quamuis quidam olim dubitarint, sta-
tim tamen eorum error ab æui illius
scriptoribus fuit confutatus. Quæ du-
bitandi quæso causa idonea, cum &
res verbis, & verba rei respondeant, &
utraque primitium illum spiritum
Ecclesiæ penitus redoleant? vide (Le-
tor) malitiam dicam, an impudentiam?
ipsam phrasin antiquitatem, quæ ma-
xime idonea esse debuit persuadendæ
veritati, contra veritatem intorquent.
c si hoc argumento uti licet, cui veterū
libri relinquuntur sui? proclive semper
fuerit dicere recentiorum aliquem sic
scripsisse, ut affectet antiquitatem. cū
duo sint ad dignoscendos scriptores
idonea indicia, stylus & testificatio
scriptorum aliorum: utrumque fauet
nobis. Stylum negare non possunt
prorsus eruditum & antiquarium. au-
ctores fere innumeri contestantur
Græci Latiniq̄. Scilicet, isti ignorat-
sent hoc opus post Valentiniani tem-
pora conscriptum: ut asserit nuperus
quidam temporum emendator, qui
suo se suffragio clavi figendi Dictato-
rem constituit. profert auctorem? cō-
iecturam suam, immo potius veterem
Illyricianam cauillationem. Is (inquit)
ut affectet antiquitatem, μοναχὸς κοι-
νοβίης vocat βεραπειλῆς Monachos autem
μονοβίης vocat ἐνιαῖος, ne videretur sui
[seculi] vocibus uti.] Non credimus ho-
sti Monachorum, & illis tam antiquam

A institutionem invidenti, & ut auertat
hæc omnia commiscenti. Quomodo
probas, ideo sic vocalle, ne sui sæculi
vocibus uteretur? Potius credendum
sui sæculi vocibus vsu, quam alieni
hac etiam in re, cum toto reliquo libro
cetera vocabula antiquioris illius, cu-
ius, quibus nunc vsus, erant sæculi, re-
tinuerit. Puerilis plane illa hariolatio,
& acumine isto, quod quæ nec sunt,
nec fuere, videre se credit, & alios sibi
credere Manlianis iubet imperijs, di-
gna: multoq̄ue magis quod de *Man-
drū & Mandritū*, lepidum scilicet apo-
phoretum apponit: cuius merito sta-
tua inaurata locetur in Cōsistorio Lug-
duno Batauico, vel potius, quod in
Miscellaneis Lugdunensibus victi so-
lebant, λέχων imperetur. Vnde etiam
probat Dionysium hunc (*quem Si-
mum*, honoris causa, pro sua innata
modestia, vocat) βεραπειλῆς monachos
nominare: idcirco quod apud Euse-
bium sic vocat ex Philone, legisset?
credo in bifido Parnassi vertice cum
Ennio somniantem didicisse. quasi iam
probarit, Eusebio hunc scriptorem esse
recentiorem: quam diu hoc non pro-
bat, frustra conicit, nec optimus vates
audiēt, quia coniciet pessimè. Quæ hæc
temeritas est, somnia nobis sua obtru-
dere, & pro oraculis Delphicis mera
coniectanea? Sed profecto tali in vete-
res quosq̄ue scriptores petulantia, &
quæ cum ætate augetur, in ceteris so-
lita decrefcere, fitque amicissimis etiā
grauior, iactantia, præclaris ingenij,
& eruditionis dotes mirum in modum
dedecorat. Verum quid illi facias, ha-
bet hoc hæresis omnis, Calviniana
præsertim. cunctos spernit, sibi soli
sapere & scire videtur, monitoribus
aspera, reprehensiones etiam iustissi-
mas cōrumelijs & conuicijs munerat.

Tollan-

Tollatur isti navi de corpore pulchro, placebit omnibus labor ille, & feret æuum. DIONYSIVM AREOPAGITAM auctorem operis Hierarchici agnoscut ex Græcis, non tantum B. Maximus, & Georgius Pachymerius, & Ioan. Synopolitanus, qui commentarijs illustrarunt, & in *Encomio* Michael Syngellus, Photius, And. Cretenfis, Ioann. Damascenus, Suidas; sed & antiquiores his Anastasius Sinaita, & Anastasius Nycenus; & Beatus Chrysofomus, cui hæc Areopagitæ scripta cognita fuisse, testatur ANASTASIVS Bibliothecarius *epist. ad Carolum Caluum*, eadem non nouisse tantum, sed & explicasse commentarijs Dionysium Corinthium, laudat Maximus in *scholjs*, auctorem suum Anastasium Antiochenum *in τῷ ἀρχαῖο*: & ex his testimonia desumpsisse contra sui temporis hæreticos Cyrillum Alexandrinum narrat Liberatus in *Breviario*, & multa huius Scriptoris verba suis inseruisse libris, Diu. Gregorium Nazianzenum scripsit, Billius Prunæus *Sacrarum observationum lib. i.* Billius ille Nazianzeni lectioni apprimè deditus, idoneus, si quis alius, & locuples huius rei testis Hilduinum etiam Francum, & GREGORIVM Magnum, Martinum Papam & Martyrem Agathonem, & alios Patres ROMANOS prætermitto, quibus horum librorum fides indubitata fuit, & ab alijs citatos inuenias, vt & illud in primis notatu dignum, quod in *Bibliotheca sua* Photius commemorauit, Theodorum Presbyterum Græcum ex professo hac de re librum composuisse, vt conuinceret, ea quæ habemus S. DIONYSII Areopagitæ opera, non esse pseudopigrapha, & tot ante seculis quatuor præcipua, quibus nunc hæretici nostri abutuntur, vt ea im-

A pugnent: argumenta luculenter dissoluisse. *Ανεγνώθη Θεοδώρου πρεσβυτέρου, ὁλεγκασία ἢ τῷ ἁγίῳ Διονυσίῳ βιβλίῳ δευτέρῳ δὲ ἐν τῷ λόγῳ εἰσαΐας τρεσάρης: μία μὲν ἐστὶ ἐν γνησίῳ: πῶς οὐκ ἐμνήσθησαν τῶν ἐν αὐτῇ ῥητῶν τῶν καὶ χριστιανῶν τινῶν τῶν μετὰ γενεῶν πατέρων, δευτέρα δὲ ἐστὶ Εὐσέβιῳ ὁ Παμφίλῳ ἀναγραφὴν ποιησάμεν τῶν συνηχαμένων τῶν μακροῖς παύσαι ἡμεῖς βιβλίῳ, οὐδεμίαν ταύτης μνήμην ἐποιήσατο. Τρίτη δὲ, ἐστὶ πῶς τῷ κελεύθῳ προκοπῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου αὐξήσαντων παραδόσεων, ἡ βιβλίῳ αὐτῆ λεπτομερῆ τὴν ἐξηγήσιν ποιῆται, ὅ μὲν γὰρ μέγας Διονύσιος σύγχρονος ἦν, ὡς δὴ ἴδον ἐκ τῶν παρῶν, τοῖς ἀποστόλοις: ἃ δὲ ἡ βιβλίῳ περιέχει, τὰ πλεῖστα τῶν κελεύθῳ προκοπῶν [καὶ] ἐς ὑστέρῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐξήσαντων παραδόσεων ἐστὶν ἀναγραφὴ ἀπίθανον οὖν, φησὶ μάλλον δὲ κακόπρασον τὰ μετὰ πολὺν χρόνον τῆς τελευταίας τοῦ μεγάλου Διονυσίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐξήσαντα, Διονύσιον ὑπολαμβάνειν ἀναγράψαι Τετάρτη δὲ πῶς μνησται τῆς τοῦ Θεοδώρου Ἰγνατίου ἐπιστολῆς ἡ βιβλίῳ ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος τοῖς τῷ ἀποστόλων ὁμήμασι χρόνοις: Ἰγνατίῳ δὲ ἐστὶ Τραϊανῶν τὸν διὰ μαρτυρίας ἠθλοῦσα ἄγωνά ὡς καὶ πρὸ βραχὺ τῆς τελευταίας ταύτης ἐπιστολῆς, ἢ ἡ βιβλίῳ μνημονεύει γράφει. ταύτας οὖν τὰς τέσσαρας ἁπορίας διαλύσαι ἐπαγώνησάμενος, βεβακί (τόσο ἐπ' αὐτῶ) γνησίαν εἶναι τὴν μεγάλῃ Διονυσίῳ τὴν βιβλίῳ, hæcenus Photius.*

B

C

D

E

Si quid aduersarius nouit, quod nec Lutherus, nec Valla, nec Erasmus, nec Flaccus Illyricus, nec Beza obijcere, amabo, proferat in medium. Veritatis amator sum, vt qui maximè auidi cupio, & audire, docere & discere amo: eandem ferram recipere non amo: abstineat velim, quæ iam alij illi præoccuparunt, & recenti memoria, à

Galen. in
Areopag.
Baro. An-
nal. 10.2.

Matth. Galeno Belga, & Cesare Baro-
nio, valde calcata protritaque. Dignus
fortassis, cui potius, quam tot Græcis
doctissimis, antiquissimisque Patribus
credamus, quem doctiorem, acutiore,
sapientioremq; arbitremur. oppones
os columnatum tot Ecclesiæ luminib.,
tot fidei columnis. dicat se vnum me-
lius nosse characterem Dionysianum
discernere, quã Chryostomum Cyril-
lumque: passos sibi per ingenij stupo-
rem imponi. Græcæ linguæ ignaros fu-
isse Marsilium Ficinum, Ambr. Camal-
dulensem, Perionum & tot sæculis prio-
rem. Ioan. Scotum illum, alium à Dun-
sio & Maiore, qui quatuor pro Areo-
pagiticis libris cum verterent, agnoue-
re. Occalluimus ad similes Phrygopo-
lynicis Nitiobrigis Trafonismos. Qui
saxorum nouus epigrammarius, Lu-
cano sculponeis os batuit. qui Mani-
lium docet astronomiam, qui in Geo-
metricis adhuc discipulus, & male cal-
culi subducti à Lanista, deprehensus,
supra Euclidem, & Archimedem sapit,
qui Tacitum, Suetoniumque eius, quo
vixerunt temporis, & quod ex tabulis
publicis didicerant, rationem de docer:
cui Eusebijaniles & pueriles hallucina-
tiones manifestæ, & Eusebium ceteri
patres pueriliter secuti, præ quo vno
ceteri vt vmbra volant, simioli, fa-
natici, furiosi, hostes veritatis, stupor,
qui omnes ludibriū debent, quem ne-
mo reprehendit, nisi qui ignorat, qui in
hominibus studiosis huius sæculi, in a-
lijs candorem, in alijs studium, in om-
nib. sensum bonarum rerum desiderat,
(Vt eius Verbis, nec adfingo quidquam. h)
Quem nullus hæctenus reprehendit (ob-
latrasse dicit) qui non furiosus, aut fla-
gitiosus, aut indoctus, aut etiam tribus
his virtutibus simul exornatus fuerit.
Et hic bonos nullos insectatus est, cui
illi agyræ, scurræ, vel Sophistæ, si quid

Ex lib. d.
caned. tē-
poris, &
ep. de vit-
tul. Scali.

A mutire contra hunc Temporariū Di-
ctatorem ausi, Hæc nullis obtruncatus
lenissime, & absque omni penitus am-
bitione scripsit, quæ scripsit. huic à sa-
pientia moderatio imperata est. Ma-
uult iste modestiam eius omnes, quam
iustam iram pauci sentiant. [hæc & ve-
rè, hoc quia iniquam vult omnes perpeti,
iustam vix scio, an in quenquam hæctenus
calamo strinxerit.] Illius virtutem eui-
tari non potest, quin tanquam vmbra
gloria & inuidia sequantur. Ecce, quo-
cumque se confert, inuenit rupicos &
Marrucinos, quibus eius virtus statim
subolet, vt suisbus Amaracinum. Quo-
cumque it, mittit signa sui. Quisquis
perditus est, insanus, virtutum & bona-
rum litterarum hostis, vestigijs eius eū
colligit, & capitali odio prosequitur.
C Quam hic de se demisse, quam de alijs
omnibus sentit magnifice? Nonne se
præbet omnibus, modestæ scriptiois,
& humilis animi exemplum illustri-
simum? Quanta hæc ignoratio est sui?
quantus stupor, his animis cum sis, eos
litteris seræ posteritati notos velle, que
insania arbitrari, a deo omnes hebetes,
vt talium verborum vestigijs, in anima
arcana se iudicando non penetrent? vt
D hæc humanitate tinctos, & amantes
Christianæ pietatis & officij, non offendant?
Nec contentus grassari in singu-
los, stringit acumen stili in integras
SODALITATES & religiosos ordines,
à TRIDENTINA Synodo Oecumeni-
ca laudatos, quodque audaciæ intolle-
rabilis est, ECCLESIAM vniuersam à
multis iam sæculis errasse, nec verum
E vidisse, fretus leuiculis rationibus gra-
ui supercilio contendit. Quas qui se-
gunt, futiles deprehendunt, cum alias
ob causas, tum quia fingit ipse sibi pe-
riodum & præfigit, quam commentus
potius, quam valde probauit: & cum
æquius fuerit normam tuam, Ecclesia

scitis, &

scitis, & veterum placitis accommoda-
re, ipse contra, vult omnem vetusta-
tem edicto noui Dictatoris parere, &
eadem confidentia præcepit ingenium,
quicquid non est ad musum illam suam,
id damnat erroris, Quid vero similius,
an errasse vnum, quicum nullo veterum
nec cum Ecclesia consentit, an errasse
veteres omnes & Ecclesiam, eo quod in
plerisque ad illam amulsum nouam non
conueniant? scio cum quo errare malim,
scio quem potius errasse credendum.
verum tamen fruatur iudicio suo, quia
monitioni locus non est, incurrat in omnes
vt lubet, qui ἀναλασσειται στήθια
καρδία αὐτῆς διέδωκε, non illas Regij
Vatis, sed illius, superborum Regis, qui
posuit in cælum os suum, vt thronum
figeret in Aquilone, & similis esset
Altissimo. Seuitij omnis expertem
profiteri, est ne similem se Christo
profiteri? Soli tibi IESV optime licuit
dicere? *Quis vestrum arguet me de peccato*
(mortalium nemo expers vitiorum est.
Hic tamen permittit calamo chartis il-
linere, *Quid mihi obijcere possunt, præter
virtutem, quam non habent? Nullius mihi
consciui sum, cuius me apud homines pudere
debeat.*] Apostolum puta Paulum lo-
qui. an idem illi licet, quod *vasi electi* omni-
um? non sane. non quia dissimilis res, sed
is, qui dicit. Si de grauibus flagitijs &
publice vindicandis loquitur, egregiam
sanè laudem, cur id opus tantopere ia-
ctare, quodcumque plerisque commune?
Quamuis & Caluinismus, quem profi-
teretur, certe tale tantumque crimen est,
vt si sanæ mentis foret, eius illum per-
petuò & pigere, & pudere, & pœnite-
re oporteret. Si de alijs animi vitijs,
quæ hominem dedecorant, & Deo ho-
minibusque minus gratum faciunt,
sensit, vt sensisse reliqua, quæ addidit,
fatis ostendunt: nihil arrogantius, nihil

A à veritate alienius dici potuit. factuosi-
tas, iactantia, contemptus aliorum, vir-
tutes credo sunt, non vitia: quam ab
his immunis, quam integer, si philautia
non excæcasset oculos, ipsi meritiudiciū
permitterem. Sed fruatur, inquam, suo
iudicio, sibi plaudeat, placeatque: vel
potius (fac, qui potes Deus, & hoc ani-
mo me ista nocti scribere) relipiscat, &
in posterum infrunitæ linguæ, calamo-
que inferni, desinat tam laxas habenas
permittere. Quod ad me, puto licere
mihi, qui ex omnibus vnus sum in eū
aliquid, qui sibi cuncta in omnes vo-
luit licere. Licuit homuncioni in diui-
num Dionysium petulanter, cur mihi
non liceat pro Diuo constanter? Men-
tem sanioem illi opto. conuitia nec
curo, nec metuo: ista cessare æquum est,
rationes compulsandæ. Quod sperare
non audeo, conuenit vel silentio, si
quando nequit respondere, dicta trans-
mittere, vel contemptu, & maledictis
certare. Sic factum, pro rationibus &
argumentis, quæ expectabam, ecce in
Elencho, de Haridæis, quem contra Se-
rarium nostrum edidit, nihil mihi, nisi
conuicia rependit, adeo scurrilia, ob-
scœna, & scœntia, vt nec profligatissi-
mos ganeones in lustris illa sine robo-
re putem vsurpaturos. Fors ista nec li-
mis dignabitur, audiet certè, quod le-
gisse dissimulet, & aliquem vel ex Ar-
moricis substituet.

*Incubuit nunquam cœlestis flamma sali-
tis,
Nec parui frutices iram meruere Tonan-
tis.*

E Causa certe non mereor, qui hæc a-
nimo non malo, sin aliter: noui cœle-
stia à Claudianis tonitruis, & à
Ioue Salmonea dis-
cernere.